

FILMFAKTA

Ämne	Geografi
Ålder	Från 10 år (M)
Speltid	15 minuter
Språk	Svenskt tal med svensk text
Produktion	Solfilm Media
Filmnr	Sol7523

På handledningens sista sida finns en länk till ett **quiz**, där du kan testa elevernas kunskaper efter filmen.

OM FILMEN

En gröda är en växt vi odlar för att äta eller tillverka saker av. I den här filmen ska vi lära oss om några av de grödor som vi odlar allra mest i världen för att äta: vete, ris, majs, kassava och oljepalm.

Vi kommer också att gå igenom begrepp som ax, korn, basmat, konstbevattning och växtförädling. Till sist går vi igenom några av de svårigheter som kommer med odling och hur vi kan odla mer hållbart.

En film som passar elever i mellanstadiet när de läser om miljö, människor och hållbarhetsfrågor i ämnet geografi.

KAPITEL I FILMEN

Inledning (00:00–01:16)

Vete (01:17–03:14)

Ris (03:15–05:10)

Majs (05:11–07:08)

Kassava (07:09–08:51)

Oljepalm (08:52–10:53)

Problem och hållbart odlande (10:54–13:20)

Sammanfattning (13:21–SLUT)

LÄROPLANSMÅL

Geografi (åk 4–6)

Livsmiljöer

- Jordytan och på vilka sätt den formas och förändras av människans markutnyttjande och naturens egna processer, till exempel plattetektonik och erosion. Vilka konsekvenser detta får för människor och natur.
- Jordens naturresurser, till exempel vatten, odlingsmark, skogar och fossila bränslen. Var på jorden olika resurser finns och vad de används till. Vattnets betydelse, dess fördelning och kretslopp.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.
- Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

VI LÄR OSS OM: VÄRLDENS VANLIGASTE GRÖDOR – MATEN VI ODLAR

INNAN FILMEN

Vad vet eleverna redan?

Be eleverna skriva ned eller fundera enskilt kring vad de vet om grödor. Låt dem sedan diskutera och jämföra sina svar i grupper om 2–3. Be grupperna att berätta sina svar för klassen, medan du sammanfattar på tavlan.

Utgå gärna från de här frågorna:

- Vilka växter kallas för grödor?
- Nämn några grödor du kommer på.
- Vilka grödor äter människor i olika delar av världen?
- Varför odlar man olika slags grödor i olika delar av världen?
- Vilken gröda tror du odlas mest av i Sverige?

Ordlista till filmen

Diskutera och förklara begreppen i ordlistan med eleverna före filmen:

Gröda

Ört

Gräs

Virke

Basmat

Klimat

Tropisk

Mager jord

Produkt

Hållbar produktion

Förädling

Biobränsle

Diskutera gemensamt era förklaringar samt skriv upp det ni kommer fram till på klassrummets whiteboard/digitala verktyg, för att gå igenom igen efter filmen.

UNDER/EFTER FILMEN

Diskussionsfrågor till filmen

Läs först själv igenom frågorna och planera för hur du ska hantera elevernas svar och diskussioner.

Låt gärna eleverna svara på frågorna under filmens gång, enskilt eller i grupper om 2–4. Frågorna är indelade efter filmens kapitel för att du ska kunna pausa om någon behöver mer tid. Låt eleverna skriva klart sina svar efter filmen, innan du går igenom dem gemensamt och sammanfattar på tavlan.

Inledning (00:00–01:16)

- Vad är en gröda?
- Kan du nämna 5 saker som man gör av grödor?

Vete (01:17–03:14)

- Vad är vete för en slags växt?
- Vilken del av vetet är det vi äter?
- Vad menas med att vete är en tålig växt?

Ris (03:15–05:10)

- Hur stor del av världens befolkning har ris som basmat?
- Vad behöver ris för klimat för att växa?
- Hur odlar man ris?
- Var på jorden odlas mest ris?

Majs (05:11–07:08)

- Vad kan man göra av majs?
- Var på majsens sitter majscolvarna?
- Var på jorden odlas majs?

Kassava (07:09–08:51)

- Vad är kassava för en slags växt?
- Varför kan kassava-odlingen fungera som matförråd?
- Vilka delar av kassavan äter man?
- Varför är kassava basmat i stora delar av Afrika, tror du?

Oljepalm (08:52–10:53)

- I vilket klimat trivs oljepalmen?
- Varför har odlingen av palmolja blivit ett miljöproblem?
- Vad använder man palmolja till?

Problem och hållbart odlande (10:54–13:20)

- Vad menas med hållbar odling?
- Hur påverkas klimatet av att människan hugger ner skogen för att odla?
- Varför kan konstbevattning hota djur och växter?
- Vad menas med växtförädling?

VI LÄR OSS OM: VÄRLDENS VANLIGASTE GRÖDOR – MATEN VI ODLAR

EFTER FILMEN

Vad visste eleverna innan?

Visa sammanfattningen från "Vad vet eleverna redan?". Låt eleverna jämföra vad de visste innan med vad de vet nu. Undersök om det är något de fortfarande är osäkra på och behöver undersöka vidare.

Ordlistan

Gå på nytt igenom ordlistan. Be eleverna ge exempel från filmen som kan fördjupa förståelsen av begreppen. Fråga om de behöver lägga till ord eller begrepp i listan, eller ändra på några förklaringar.

Vad menas med hållbarhet?

Det blir allt vanligare att företag skriver att de producerar *hållbart*. Men vad menas egentligen med att producera *hållbart*? Låt eleverna diskutera frågorna enskilt eller i grupper om 2–4. Avsluta med gemensam genomgång och diskussion av gruppernas slutsatser. Sammanfatta på tavlan.

- Hur kan du veta om maten du köper är hållbart odlad?
- Varför vill företagen att du ska veta att deras produkter är hållbart odlade?
- Hur kan du ta reda på om det stämmer?
- Hur påverkar du miljön genom att välja hållbart odlad mat?
- Finns det andra fördelar med hållbart odlad mat, vilka?
- Finns det nackdelar med att odla hållbart, vilka?

När skolan får självhushållning

Be eleverna föreställa sig att det är matbrist i Sverige. Därför måste skolans elever och personal hjälpas åt att odla allt som serveras till lunch och mellis. Låt eleverna enskilt eller i grupper om 2–4 resonera kring och lösa följande problem:

1. Var på skolans område kan ni odla?
Tänk på att det går att odla överallt där det finns ljus, jord och tillgång till vatten – även inomhus. Rita en karta över alla odlingsbara platser på skolans område.
2. Vilka grödor kan växa på odlingsplatserna?
Försök få med olika sorters grödor för att kunna variera kosten. Tänk på vilken temperatur, jord och vattenmängd de olika grödorna behöver. Skriv på odlings-kartan var de olika sorters grödorna kan odlas.
3. Vilka maträtter kan ni laga av grödorna?
Försök komponera en lunchmeny för en vecka. Grödorna ni odlar ska vara basmat i menyn. Om ni behöver andra ingredienser får ni fundera över var ni kan odla, plocka eller fånga dem. I lunchmenyn ska det stå vilka ingredienser som ingår och var de kommer ifrån.

Låt grupperna redovisa sina lösningar, kartor och lunchmenyer inför klassen. Avsluta med en gemensam diskussion kring de olika lösningarna. Sammanfatta gärna på tavlan.

VI LÄR OSS OM: VÄRLDENS VANLIGASTE GRÖDOR – MATEN VI ODLAR

Sveriges grödor

Dela in klassen i grupper om 3–4. Låt varje grupp välja en gröda som det odlas mycket av i Sverige. De kan välja en ur listan nedan eller välja en egen gröda.

- Potatis
- Raps
- Sockerbetor
- Ärtor
- Havre
- Korn
- Råg

Låt eleverna ta reda på vilka egenskaper grödan har, hur och var den odlas samt vad den används till. De kan också utforska varför de tror att grödan odlas mycket i Sverige, och om den odlas någon annanstans i världen. Hjälp dem att hitta informationen i böcker och tidskrifter, och ge förslag på relevanta sidor på internet.

Varje grupp tillverkar en plansch med illustration av grödan och en faktaruta. Sätt upp planscherna på väggen och låt grupperna presentera sin gröda för resten av klassen.

VI LÄR OSS OM: VÄRLDENS VANLIGASTE GRÖDOR – MATEN VI ODLAR

QUIZ

A.

HUR HÖG KAN EN OLJEPALM BLI?

1. Som Turning Torso i Malmö
2. Som frihetsgudinnan i New York
3. Som ett 11-våningshus
4. Som en 3-plansvilla

B.

HUR MÅNGA MAJSKOLVAR VÄXER PÅ VARJE MAJSPLANTA?

1. 10–12
2. 3–5
3. 1–2
4. 0

C.

VILKEN PRODUKT INNEHÅLLER **ALDRIG** PALMOLJA?

1. Duschtvål
2. Chokladbollar
3. Diamantringar
4. Bilbränsle

D.

VARFÖR MÅSTE KASSAVAROTEN TILLAGAS INNAN MAN ÄTER DEN?

1. För att få ut maskar ur roten
2. För att rå kassavarot är giftig
3. För att rå kassavarot luktar illa
4. För att inte tänderna ska bli missfärgade

VI LÄR OSS OM: VÄRLDENS VANLIGASTE GRÖDOR – MATEN VI ODLAR

QUIZ - FACIT!

A.

HUR HÖG KAN EN OLJEPALM BLI?

1. Som Turning Torso i Malmö
2. Som frihetsgudinnan i New York
3. Som ett 11-våningshus - **RÄTT SVAR**
4. Som en 3-plansvilla

B.

HUR MÅNGA MAJSKOLVAR VÄXER PÅ VARJE MAJSPLANTA?

1. 10–12
2. 3–5
3. 1–2 - **RÄTT SVAR**
4. 0

C.

VILKEN PRODUKT INNEHÅLLER **ALDRIG** PALMOLJA?

1. Duschtvål
2. Chokladbollar
3. Diamantringar - **RÄTT SVAR**
4. Bilbränsle

D.

VARFÖR MÅSTE KASSAVAROTEN TILLAGAS INNAN MAN ÄTER DEN?

1. För att få ut maskar ur roten
2. För att rå kassavarot är giftig - **RÄTT SVAR**
3. För att rå kassavarot luktar illa
4. För att inte tänderna ska bli missfärgade

KUNSKAPSQUIZ ONLINE

Vi har i maj år 2020 skapat en delad Kahoot! som du gärna får använda så länge länken fungerar:

<https://create.kahoot.it/share/vi-lar-oss-om-varldens-vanligaste-grodor-maten-vi-odlar-sol7523/c7086b94-b8c0-4619-a52c-6abaed703926>

För att använda quiz:et, klicka på knappen "Play as guest" om du inte har någon inloggning.

